

De biotoopvoorkeur van *Pristonychus terricola* (Herbst, 1784) (Coleoptera: Carabidae)

door

E. LAM

ABSTRACT. — The habitat preference of *Pristonychus terricola* (Herbst, 1784) (Coleoptera: Carabidae). This species, generally considered to inhabit more or less synanthropic habitats, has been found in low densities in rather open deciduous and coniferous forests.

Sinds enkele jaren wordt er door leden van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJJN) en enkele andere enthousiastelingen gewerkt aan een kleinschalige loopkeverinventarisatie van het Gooi. De bemonsterde vakken zijn kilometerhokken van de stafkaart (Amersfoort-coördinaten), dus 1 km² groot. Dankzij deze geringe vak-grootte wordt het terrein relatief intensief onderzocht, waardoor soms leuke dingen tevoorschijn komen.

Interessant zijn o.a. de vangsten van *Pristonychus terricola*, waarvan tot nu toe 16 exemplaren gevangen zijn, verdeeld over 10 vakken. In de literatuur (Everts, 1922; Lindroth, 1974; Freude, 1976) wordt als biotoopvoorkeur voor deze soort opgegeven: grotten, kelders, pakhuizen, stallen, mergelgroeven en verder onder schors en in holen van (kleine) zoogdieren. De door ons gevonden exemplaren zijn echter nauwelijks in dergelijke biotopen gevonden. Afgezien van enkele dieren die achter schors werden gevonden door S. van Heynsbergen (mond. meded.) zijn de meeste dieren gevangen in beekvallen in naaldbos, gemengd bos en eiken/berkenbos. Het betrof vrijwel altijd éénmalige vangsten.

Er zijn mij niet veel inventarisatiegegevens bekend uit andere delen van Nederland. Tijdens een loopkeverinventarisatie van de Amerongse Berg in 1979 (Siepel & van Manen, 1981) werd *terricola* aan een beukenlaan op een wal aangetroffen; de auteurs vroegen zich af of de soort daar wellicht in konijnholen huist. Tijdens een inventarisatie van de Zuidlimburgse hellingbossen (Turin, 1983a) werd de soort eveneens aangetroffen en een belangrijke component van de bosrandfauna genoemd.

P. terricola staat bekend als een voor 100% brachyptere soort, die in Nederland een beperkte verspreiding heeft (Turin, 1982). Uit de loopkeveratlas (Turin e.a., 1977) blijkt de soort globaal toch echter in vrijwel geheel Nederland voor te komen. Omdat deze brachyptere soort zich uiteraard niet vliegend kan verspreiden is het niet aan te nemen dat hij zich, althans in het Gooi (doch waarschijnlijk in veel meer gebieden in Nederland) zó ver van zijn synanthrope biotoop zou kunnen verwijderen; de conclusie moet dus wel zijn dat *terricola* ook nog andere biotoopvoorkeuren kan hebben. Globaal gezien komt het verspreidingspatroon in het Gooi overeen met dat van *Carabus problematicus* (Herbst, 1786).

Pristonychus terricola wordt echter (in het Gooi) in zeer lage dichtheden aangetroffen. Bij minder gedetailleerde inventarisaties zal de soort dan ook gemakkelijk gemist kunnen worden en zal een verbrokkeld beeld van het verspreidingspatroon ontstaan. Waarschijnlijk is dit ook de verklaring van het verspreidingspatroon zoals dat uit de loopkeveratlas naar voren komt. Het is evenwel mogelijk dat de soort zich aan het uitbreiden is, en (nog) in lage dichtheden voorkomt. De voorkeur voor een bosbiotoop is daardoor waarschijnlijk nog niet eerder opgemerkt.

LITERATUUR

- Everts, E., 1922. *Coleoptera Neerlandica* 3: 1-XVIII, 1-667, Nijhoff, 's-Gravenhage.
 Freude, H., 1972. Carabidae. — *Käfer Mitteleur.* 2: 1-302.
 Lindroth, C. H., 1974. Coleoptera, Carabidae. — *Handbk. Ident. Br. Ins.* 4 (2): 1-148.
 Siepel, H. & K. van Manen, 1981. Loopkevers van de Amerongse Berg. — *Stridula* 1981 (2): 12-50.

- Turin, H., 1982. Een nieuwe naamlijst van loopkevers (Carabidae). — *Nieuwsbrief E.I.S.-Nederland* 12: 9-18.
- , 1983. Loopkevers van kalkgraslanden en hellingbossen. — *Natuurh. Maandbl.* 72 (4): 73-83.
- Turin, H., J. Haeck & R. Hengeveld, 1977. Atlas of the carabid beetles of The Netherlands. — *Verh. K. ned. Akad. Wet., Afd. Natuurk.* [2] 67: 1-228.

Van Lenneplaan 6, 1217 NC Hilversum.

WILLIAMS, R. E., R. D. HALL, A. B. BROCE & PH. J. SCHOLL (editors). *Livestock Entomology: I-X + 1-335; 130 fig.; prijs £ 48.55.* A. Wiley-Interscience Publication, John Wiley & Sons, New York, Chichester, Brisbane, Toronto, Singapore.

In dit boek, waaraan een twintigtal auteurs heeft medegewerkt, worden de insecten en mijten behandeld die in Noord-Amerika vee en kleine huisdieren aantasten of lastig vallen. Het is in de eerste plaats bedoeld voor studenten in de biologie, in het bijzonder de entomologie, en in de diergeneeskunde.

In de drie eerste hoofdstukken wordt op beknopte wijze ingegaan op de morfologie van de insecten, op de diverse aspecten van de relatie tussen gastheer en parasiet en op de principes van de bestrijding. Moderne opvattingen o.a. over biologische bestrijding en schadedrempels komen ter sprake.

Dan volgen hoofdstukken waarin achtereenvolgens de desbetreffende vliegen, steekmuggen, luizen, teken en andere mijten en vlooiën worden behandeld. In de daaropvolgende hoofdstukken komen de meeste soorten nogmaals ter sprake, maar nu gerangschikt volgens de dieren die belaagd worden: rund, varken, schaap, pluimvee, paard en kleine huisdieren. Hierbij wordt ook de bestrijding behandeld. Bestrijdingsmiddelen worden in de regel niet met name vermeld omdat deze vaak in snel tempo door andere worden vervangen.

In deze laatste hoofdstukken worden ook nog enkele soorten behandeld die nog niet eerder besproken zijn, zoals de wandluis (*Cimex lectularius*) en de tempexkever (*Alphitobius diaperinus*), welke laatste niet alleen de kunststofisolatie in pluimveehokken vernielt, maar bovendien ziektekiemen kan overbrengen.

Daar diverse schadelijke dieren, o.a. de kamervlieg (*Musca domestica*) en de steekvlieg (*Stomoxys calcitrans*), in meer dan één hoofdstuk worden behandeld, is enige overlapping van de stof onvermijdelijk, te meer daar die hoofdstukken door verschillende auteurs zijn bewerkt.

Een groot aantal illustraties verduidelijkt de tekst, zowel tekeningen, o.a. van levenskringlopen, als foto's, waaronder microfoto's en enkele scanning-elektronenmicroscopfoto's. De sluipwespjes in figuur 16.6 behoren stellig niet tot *Spalangia*, doch zijn vertegenwoordigers van een ander genus van Chalcidoidea.

Niet alle behandelde schadelijke dieren komen in Europa voor. Ook ontbreken enkele Westeuropese soorten die met vee geassocieerd zijn, o.a. de vlieg *Hydrotaea irritans*, die bij ons de belangrijke overbrenger is van wrang of zomermastitis bij runderen. Ondanks deze beperkingen lijkt het boek voor Nederland goed bruikbaar. — H. H. Evenhuis.

PERSONALIA

Op 1 november 1985 promoveerde ons lid L. Brussaard aan de Landbouwhogeschool te Wageningen op een proefschrift getiteld „A pedobiological study of the dung beetle *Typhaeus typhaeus* (Coleoptera, Geotrupidae)”. Promotor was prof. dr. ir. L. J. Pons, co-promotor was dr. P. J. den Boer.